

מוסדות
**דרבי
תורה**

בנשיאות מרן הגאון
רבי **אשר וייט שליט"א**

שיעור מרן הרב שליט"א

קונטרס שבועי

אגדה

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים

הלכה

מצות זכירת יציאת מצרים

פרשת וארא תשפ"ג

שנה כ"ד - קובץ י"ג [תתל"ד]

יד"לע"י מכון "מנחת אשר"

כל הזכויות שמורות

עריכה והוצאה לאור ע"י
מכון "מנחת אשר"

להפצת תורתו של
מו"ר הגאון רבי אשר וייס שליט"א

רחוב אהרון אשכולי 109
ירושלים

המען למכתבים:
ת.ד. 23170

Email: info@minchasasher.com

פרשת וארא

מצות זכירת יציאת מצרים

"ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתני בם וידעתם כי אני ה'" (י"ב).

"אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנא' למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות וחכ"א ימי חיך העוה"ז כל להביא לימות המשיח" (משנה ברכות י"ב ע"ב).

"מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר זכור את יום השבת". (רמב"ם פ"ז מחמץ ומצה ה"א).

הנה שני פסוקים הם שבהם נצטוונו בזכירת יציאת מצרים "זכור את היום הזה אשר יצאת ממצרים" (שמות י"ג ג'), ו"למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך" (דברים ט"ז ג'). ומתוך דברי המשנה והרמב"ם מבואר דמקרא דזכור למדנו מצות סיפור יצי"מ בליל הסדר, בעוד מצות זכירת יצי"מ בכל יום וליל ילפינן מקרא דלמען תזכור.

אך רש"י בפרשת בא (שמות י"ג ג') כתב "לימד שמזכירין יציאת מצרים בכל יום". הרי לן שיטתו דקרא דזכור מתפרש למצות זכירת יצי"מ בכל השנה כולה, ולכאורה תמוה דהרי כבר למדנו מצוה זו מקרא ד"למען תזכור" כמבואר שם (י"ב ע"א). ואפשר דס"ל דעיקר מצוה זו דזכירת יצי"מ בכל ימות השנה מקורה מקרא ד"זכור את היום" דרק פסוק זה נאמר בלשון ציווי מפורש, אבל קרא דלמען תזכור אינו אלא טעם דמצוות מצוה ופסח ולא ציווי וכמ"ש רש"י (דברים ט"ז ג') "למען תזכור, ע"י אכילת הפסח והמצוה את יום צאתך", אלא דמ"מ למדו מדיוקא דקרא דמצוה להזכיר יצי"מ גם בלילות דאין זה אלא גילוי מילתא בעלמא.

מצות זכירת יציאת מצרים

והנה רוב מוני המצוות ובכללם הרמב"ם, הרמב"ן, הסמ"ג והחינוך לא מנו מצות זכירת יצי"מ בכל יום במנין התרי"ג ולא מצינו מי שמונה מצוה זו אלא הסמ"ק (מצוה ק"י), וכך גם בזוהר הרקיע להתשב"ץ, וכבר דנו האחרונים בטעם השמטה זו. ונראה בזה ה' דרכים:

א. הפרי חדש (סימן נ"ח) כתב בשיטת הרמב"ם דאין זה אלא מצוה דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. אך מפשטות לשון הרמב"ם בריש פ"א מהלכות קר"ש משמע דדרשה גמורה היא ומה"ת צריך להזכיר יצי"מ כל בוקר וערב, וכך מבואר מפשטות דברי הגמ' בברכות (כ"א ע"א) דספק אמר אמת ויציב חוזר ואומר כיון דהוי ספיקא דאורייתא עי"ש.

ובעיקר דברי הפרי חדש יש לעיין משום קיצור לשונו.

דהנה הפרי חדש הוכיח דזמן קריאת שמע של שחרית ע"כ מן התורה הוא (ולא כדברי הכסף משנה [הל' קריאת שמע פ"א הי"א] שכתב דהוי מדרבנן) דאם מן התורה זקן קריאת שמע כל היום וכל הלילה אין זה מצות עשנ שהזמן גרמא, וע"כ דיש שעות שבהם אין מצות קריאת שמע, ושוב תמה למה נשים פטורות ממצות זכירת יציאת מצרים כיון שנוהגת כל היום וכל הלילה. וכתב ליישב:

"וי"ל דלא הוי דרשה גמורה אלא רמז בעלמא, וכ"כ הרמב"ם בפירוש המשניות [סוף פרק קמא דברכות], ודלא כדמשמע מדברי הראב"ד שהביא הרשב"א סוף פרק קמא דברכות".

ואף דיש לפרש כונתו דכל עיקר מצות זכירת יציאת מצרים הוי מדרבנן, נראה יותר דכונתו במה שזוכרין יציאת מצרים בלילות הוי דרבנן, ומשו"כ הוי זמן גרמא, אבל זכירת יציאת מצרים ביום פשיטא דהוי דאורייתא.

ב. הצ"ח בברכות (י"ב ע"ב) כתב דכיון דפסוק זה שממנו ילפינן מצות הזכירה שבכל יום לא נאמר בלשון ציווי אלא כטעם אכילת המצה והפסח "למען תזכור" אין זו מצוה גמורה להימנות במנין התרי"ג (ועיין מה שהארכתי בגדר רצון התורה במנח"א דברים סימן נ"ב).

מצות זכירת יציאת מצרים

ג. הפרי מגדים (פתיחה כוללת לקריאת שמע) כתב דאפשר דמן התורה סגי בזכירה בלב ומשום הכי לא הוי בכלל מצות עשה, אך חזר משום כמה מצוות שבלב שהרמב"ם כלל בספר המצוות, עי"ש.

ד. בשם הגר"ח מבריסק אמרו וכך כתב בשו"ת בית יצחק (או"ח סימן י"ב אות ב') דאף שמצוה זו דאורייתא אין היא מצוה בפני עצמה אלא חלק וענף למצוה קריאת שמע, ומשו"כ נקבעה מצוה זו ע"י אנשי כנה"ג בפרשה ג' של קריאת שמע, ודו"ק במש"כ הרמב"ם (פ"א מקר"ש ה"ג) דגם פרשת הציצית בכלל קר"ש היא.

ה. ולול"ד היה אפשר לדון עוד דאפשר דמצוה זו ענף וחלק הוא ממצות סיפור יציאת מצרים שבליל א' דפסח. ומצות הזכירה והסיפור עיקרה בליל א' דפסח, אך כלול בה גם מצות הזכירה שבכל יום, ודו"ק בזה.

והנה נחלקו האחרונים בזמן הזכרת יצי"מ בשחרית אם זמנה עד סוף ג' שעות וכזמן קר"ש של שחרית או שמא דינה כדין כל מצוות היום שהם כל היום כמבואר במשנה במגילה (כ' ע"ב). דעת השאגת אריה (סימן י') דזכירת יצי"מ זמנה כל היום, ובאור שמח (פ"א הלכה ג' מהל' קר"ש) כתב לדייק מדברי הרמב"ם הנ"ל דדין זכי"מ כדין קר"ש לענין הזמן עי"ש.

ונראה דגם שאלה זו תלויה בדרכים הנ"ל, דאם הוי מחלקי מצות קר"ש פשוט שזמנה כזמן קר"ש של שחרית אך אם מצוה בפני עצמה היא מסתבר דהוי כשאר מצוות היום שזמנן כל היום, וז"פ.

ב

והנה בברכות (י"ג ע"ב) איתא:

"ת"ר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד זו ק"ש של ר' יהודה הנשיא א"ל רב לר' חייא לא חזינא ליה לרבי דמקבל עליה מלכות שמים אמר ליה בר פחתי בשעה שמעביר ידיו על פניו מקבל עליו עול מלכות שמים. חוזר וגומר או אינו חוזר וגומר בר קפרא אומר אינו חוזר וגומר רבי שמעון ברבי אומר חוזר וגומר, א"ל בר קפרא לר"ש ברבי בשלמא לדידי דאמינא אינו חוזר וגומר היינו דמהדר רבי אשמעתא דאית בה יציאת מצרים".

מצות זכירת יציאת מצרים

וכבר הוכיח המגן אברהם (סימן ס"ז סק"א ובסימן ק"ו ס"ק ה') דאפשר לקיים מצות זכירת יצי"מ ע"י לימוד הלכה שיש בה הזכרת יצי"מ וכתב דכל שכן שיוצא בשירת הים. והגרעק"א שם וכן החת"ס בהגהותיו שם ובשו"ת (או"ח סימן ט"ו) חלקו על המג"א ונקטו דצריך להזכיר דוקא יציאת מצרים ואינו יוצא יד"ח בקריעת ים סוף ובשירת הים אין זכר ליציאת מצרים אלא לקריעת ים סוף ולשירה שאמרו עליה. ובשו"ע הרב (סי' ס"ז ס"א) הביא את דברי המג"א כי"א ותמה עליו כתמיהת החת"ס.

ולשיטתו (סימן מ"ו סעיף ט') כתב דאם רואה שהציבור יאחר יכוין לצאת יד"ח קר"ש בקר"ש שלפני פסד"ז ויכוין לצאת יד"ח זכירת יצי"מ בפסוק "אנכי ה' אלוך המעלך מארץ מצרים". ודעתו מבוארת כי פסוק זה עדיף משירת הים כיון שמזכירים בו את עצם ההעלאה מארץ מצרים.

ונראה בדעת המג"א דאין צריך להזכיר דוקא את עצם היציאה מארץ מצרים אלא יוצאים יד"ח בזכירת גאולת מצרים על שלביה השונים ובפרט בקריעת ים סוף שהיתה תמצית גאולתן ועיקרה. פוק חזה מש"כ רבינו בחיי (שמות ו' ו') "וגאלתי אתכם זה רמז לקריעת ים סוף שאז נחשבו גאולים שאין הגאולה שלימה אצל העבד עד שיתברר במיתת האדון". ובעבודת הגרשוני בשה"ש א' י"א כתב בשם הגר"א "האמת שהגאולה השלימה לא היתה רק על ים סוף" ועיי"ש מה שביאר בזה. ויסוד הדברים כבר מבואר באבן עזרא ובספורנו פרשת בשלח (שמות י"ד ל') "ויושע ה' ביום ההוא את ישראל במיתת המסתוללים בם לשעבדם נשארו הם בני חורין כי עד עת מותם היו ישראל כעבדים בורחים". ולפי"ז מבואר דגם קריעת ים סוף הוא חלק מגאולת מצרים ויציאתה.

אך באמת נראה יותר בשיטת המג"א דלאו דוקא קרי"ס שהיתה עיקר הגאולה אלא כל דבר הקשור ליצי"מ כגון עשרת המכות וכדו' יש בו כדי להוציא את האדם יד"ח.

ומסתבר לדעת המג"א דגם ההלכה שאמר רבינו הקדוש בכל יום כדי לצאת יד"ח זכירת יצי"מ לא עסקה בענין יציאת מצרים ממש אלא בענין כלשהו הקשור קשר מסויים עם יצי"מ, ולדעת הגרעק"א והחת"ס צ"ל דבאמת אינו יוצא יד"ח אלא בשמעתתא שמזכירין בו יציאת מצרים ממש.

ואפשר דהמג"א לשיטתו הלך גם ב"זכור את אשר עשה לך עמלק" דכתב (סימן תרפ"ה) דיוצאין יד"ח אף בקריאה ד"ויבא עמלק" שקורין בפורים בבוקר, ובמשנה ברורה (שם ס"ק ט"ז) חלק עליו ונקט שאינו יוצא אלא בפסוקים שבפרשת תצא

מצות זכירת יציאת מצרים

שכתוב בה מצות "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים". ובדעת המג"א נראה דכלל הוא בכל הזכירות שאין צריך להזכיר דוקא פרט מוגדר ומסויים אלא עיקר הענין הכללי. כך בזכירת יצי"מ וכך בזכירת מעשה עמלק, ודו"ק בכ"ז.

ג

והנה בשני מקומות נוספים מצינו שיוצא ע"י לימוד הלכה.

בסיפור יציאת מצרים ידוע מה דאיתא בתוספתא פסחים (פ"י הי"ב): "חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח כל הלילה... מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסובין בבית ביתוס בן זוגין בלוד והיו עסוקים בהלכות הפסח כל הלילה". הרי שגם בהלכות הפסח מקיים מצות סיפור יציאת מצרים, וכך נראה מפשטות דברי תשובתנו לשאלת החכם "אף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן". וכבר מטו משמיה דהגרי"ז מבריסק שאכן מקיימין מצות סיפור יצי"מ בהלכות הפסח.

אך כבר ביארתי (לעיל סימן י"ג אות ד') דזה פשוט שלא יוצאים יד"ח סיפור יצי"מ ע"י הלכות הפסח שהרי כתב הרמב"ם דמצוה לספר בנסים ונפלאות (פ"ז הלכות חו"מ ה"א) אלא דבכלל "כל המרבה לספר" נכללו גם הלכות הפסח דכל דבר שיש בו להעצים ולהעשיר הבנת יצי"מ והרגשת הלב ד"כאילו הוא יצא ממצרים" יש בו מצוה וענין.

וכך נראה גם בביאור דבריהם המחודשים מאד של הראב"ד והר"ש משאנץ בתו"כ ריש פרשת בחקותי דבלימוד הלכות מגילה מקיים מצות זכירת מעשה עמלק, ובאמת פשוט כשמש בצהריים שאין אדם יוצא יד"ח בלימוד הלכות מגילה ואף לא במקרא מגילה דהלא אף במעשה עמלק שבפרשת בשלח שקורין ביום הפורים נחלקו המג"א והמשנ"ב בסימן תרפ"ה אם יוצא ופשוט הדבר שאינו יוצא במה שאין בו זכר לשמו של עמלק כלל, וע"כ צ"ל דכונתם דגם בזכירת מעשה עמלק אמרינן כל המרבה הרי זה משובח, ובכלל כל המרבה אף לימוד הלכות מגילה.

ותרי חידושא אית ביה: א. מסברא הו"א דרק בסיפור יצי"מ יש מצוה להרבות דזה טבע הסיפור להרבות בו בפרטים, ועוד כדי להשיג את הרגשת "כאילו הוא יצא ממצרים" יש צורך בריבוי פרטים, אבל בזכירות לא מצאנו גדר זה. ב. אף לאחר ההנחה

מצות זכירת יציאת מצרים

דגם בזכירת מעשה עמלק יש גדר כל המרבה הרי זה משובח, חידוש הוא לומר דהלכות מגילה בכלל איתמר, דהלא אף במגילה גופה אין מזכירין שמו של עמלק, ודו"ק.

ומ"מ נראה דממה דיוצא יד"ח בלימוד הלכה שיש בה יצי"מ מוכח דאין מצוה זו חלק ממצות קר"ש, דהלא מצות קר"ש קיומה בקריאת פרשה שבתורה ולא מסתבר שלימוד הלכה הוי חלק ממצוה שכל אופן קיומה בקריאת התורה.

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים

"לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיידך" (דברים ט"ז ג').

"למען תזכור. על ידי אכילת הפסח והמצה את יום צאתך" (רש"י שם).

והדברים מתמיהים הלא מצוה זו אינה ממצוות ליל הסדר אלא מצות זכירת יציאת מצרים בכל יום בוקר וערב כמבואר בברכות (י"ב ע"ב) "ימי חיידך אלו הימים, כל ימי חיידך אלו הלילות", א"כ מה ענין מצוה זו לפסח מצה ומרור שאנו אוכלין בליל הסדר.

ונראה דיש בזה לימוד עמוק בעיצומו של יום ותוקף נשגבותו של ליל הסדר. ע"י המצה והמרור שאנו אוכלים בלילה הזה עלינו לזכור את יום צאתנו מארץ מצרים כל השנה כולה.

ובהטעמת הדברים למציאות חיינו. במכשירי טלפון יש היום "חיוג מקוצר" שעל ידו בהקשת ספרה אחת בעצם מחייגים ספרות רבות וכולן מופיעות על הצג, דלאחר שפעם אחת חייגנו מספר מלא, אם ישכיל אדם להכניס את הספרות לטלפון מכאן ואילך לא יצטרך להקיש אלא מספר אחד וכל הספרות כולן יעלו על הצג. כך על ידי זכירת יציאת מצרים כל בוקר וערב חוזר וניעור הסיפור של ליל הסדר, וכל ההרגשים הנעלים, כל המדריגות הנשגבות חוזרים ומציפים לבו של אדם ובכל יום ויום רואה הוא את עצמו כאילו הוא זה שיצא ממצרים.

והנה מנהג ותיקין יש שמשאירים חתיכה מן האפיקומן ותולים אותו בבית במקום הנראה לעין כל. מנהג זה מובא במגן אברהם (סימן ת"ק סק"ז), ובקיצור השל"ה פקפק במנהג זה, אך בשו"ת שבות יעקב (ח"ג סמן נ"ב) כתב שראה מנהג זה אצל אבותיו ורבותיו וענינו להזכיר יצי"מ בכל יום ויום עי"ש.

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים

ונראה להטעים ולהנעים את הדברים דלאחר שערכנו את הסדר בשמחה ובחדוה ובדביקות מלאה ולא הפטרנו אחרי האפיקומן כדי שישאר טעמו בפינו, בטוחים אנו שבמשך כל השנה כולה די לן בזכירה בעלמא.

ומטעם זה הלכה פשוטה דבליל הסדר צריך לספר בנסים ונפלאות של יציאת מצרים (רמב"ם פ"ז ה"א מחמץ ומצה, ועיין מנחת אשר למס' פסחים סימן פ"ב), כי בלילה זה עלינו להתפעל ולהתרגש עד שכל אחד ואחד יראה עצמו כאילו הוא זה שיצא ממצרים משא"כ בכל ימות השנה שלא נצטוונו בהם אלא בזכירה בעלמא, כי אם אכן ערכנו את ליל הסדר כדבעי מן הראוי שדי יהיה בזכירה זו על מנת שכל המיית הלב ורגשת הנפש תהיה חוזרת וניעורה כבליל הסדר עצמו.

ב

ונראה עוד ביתר עומק. דהנה זה יסוד מוסד וברור שתכלית יצירת מצרים קבלת עול מלכות שמים היא, ומקרא מלא דיבר הכתוב "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים" וכן כתוב "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' א" (במדבר ט"ו מ"א). וברש"י שם " על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי" ומקור הדברים בפסיקתא זוטרתא (לקח טוב פר' שלח דף קי"ג ע"א): "על מנת כן הוצאתי אתכם מארץ מצרים שתקבלו מלכותי ושתשמרו את מצותי". וכבר כתבו בספרי החסידות דזה הרמז במה שבאו תלמידיהם ואמרו "רבותינו הגיע זמן קר"ש של שחרית", גדולי התנאים האריכו ביציאת מצרים עד שאחרון התלמידים הרגיש בנפשו שהגיע הזמן לקבל עול מלכות שמים.

אלא שבשתי דרכים שונות מובילה זכירת יצי"מ לקבל עומ"ש, יש קבלה מאהבה ויש קבלה מיראה ובכפיה. ראה נא משל שמשלו בספרי:

"אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם". למה מזכירים יציאת מצרים על כל מצוה ומצוה (פי' שהרבה מצוות שבהם מזכירה

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים

התורה את יציאת מצרים) למה הדבר דומה, למלך שנשבה בן אוהבו ומשפדאו לא פדאו לשום בן אלא לשום עבד, שאם יגזור ולא יהיה מקבל עליו אומר לו עבדי אתה, כיון שנכנס למדינה אומר לו נעול לי סנדלי וטול לפני כלים להוליך לבית המרחץ. התחיל הבן ההוא מתנתק. הוציא עליו שטר ואמר לו עבדי אתה. כך כשפדה הקב"ה את זרע אוהבו, לא פדאם לשום בנים אלא לשום עבדים, כשיגזור ולא יהיו מקבלים עליהם יאמר להם עבדי אתם. כיון שיצאו למדבר התחיל לגזור עליהם מקצת מצוות קלות ומקצת חמורות, כגון שבת ועריות ציצית ותפילין, התחילו ישראל להיות מתנתקים, אמר להם עבדי אתם, על מנת כן פדיתי אתכם, על מנת שאהיה גוזר ואתם מקיימים".

קבלה זו בכפיה היא, באימה וביראה. כאדון שהוציא שטר על עבדו ומטיח לו בפניו עבדי אתה ולשם עבדות קניתיך.

ולעומת זאת משלו משל אחר במכילתא רי"פ יתרו:

"מפני מה לא נאמרו ישראל עשרת הדברות בתחילת התורה, משל למה הדבר דומה, לאחד שנכנס למדינה, אמר להם אמלוך עליכם, אמרו לו כלום עשית לנו שתמלוך עלינו, מה עשה בנה להם את החומה, הכניס להם את המים, עשה להם מלחמות, אמר להם אמלוך עליכם, אמרו לו הן הן, כך המקום הוציא את ישראל ממצרים, קרע להם את היס, הוריד להם את המן, העלה להם את הבאר, הגיז להם את השלום, עשה להם מלחמת עמלק, אמר להם אמלוך עליכם, אמרו לו הן הן".

קבלה זו מאהבה גמורה היא ומתוך הכרת הטוב נשגבה, כעם שאמרו למלכם הרחום הן הן מלכנו אתה.

זכירת יצי"מ בכל יום וליל הלא היא קבלת עומ"ש של הספרי. זכירה זו מקיימים אנו בפסוק אחרון שבפרשת ציצית "אני ה' אלקיכם אשר

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים

הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם". על הפסוק הזה אמרו בספרי את המשל של שטר העבדות. וראה נא מה שהוסיף שם רש"י:

"אני ה' אלקיכם. עוד למה נאמר, כדי לא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה וניטול שכר, אנו לא עושים ולא נוטלים שכר. על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר 'אם לא ביד חזקה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם'".

ומשום כך אין צורך להזכיר נסים ונפלאות בכל לילה, דלא משום הנסים והנפלאות צריכים אנו לקבל עומ"ש, אלא משום שעל מנת כן הוציאנו הקב"ה ממצרים שנקבל גזירותיו, ואם לא נרצה לקבלם חלילה, אזי ביד חזקה ובחימה שפוכה ימלוך עלינו.

אבל בליל הסדר, בלילה נשגב זה רצוננו לקבל עומ"ש לפי המכילתא מתוך הכרת טובת המקום עלינו ומתוך אהבה גמורה. בלילה זה אומרים אנו "הן הן" רצוננו לראות את מלכנו. משו"כ מזכירים אנו את הנסים והנפלאות שעשה לאבותינו ולנו ואת חסדיו העצומים עלינו בכל דור ודור.

והדברים שמחים ומאירים.

נר זיכרון

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן
מוה"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת
הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו עוז
הר"ר דוד הגר הי"ו
לום אנג'לס

